

Covid 19 i deca sa smetnjama u razvoju

U ovom trenutku treba da budemo svjesni i imamo u vidu dodatnu osetljivost dece sa smetnjama u razvoju. Oni situacije poput ove sa COVID – 19 virusom mogu da prepoznaju, doživljavaju, razumiju, izražavaju na različite, nerijetko sebi svojstvene, drugima neobične i specifične načine.

U zavisnosti od vrste smetnje, mnoga deca ne govore ili otežano komuniciraju, ne razumiju što im saopštavamo, o čemu govorimo, pa time i što se dešava. Ovo utiče na razumijevanje, ponašanje, interakcije, način na koji provode vrijeme dok su kod kuće – doma.

Treba naći način da im približimo aktuelno dešavanje u skladu sa njihovim potrebama i karakteristikama.

Svoj deci je važna podrška, da nauče, ovladaju i da pojačaju brigu o sebi. Da bi vam bilo jednostavnije i da bi vas razumjeli obezbijedite očigledna, realna, detetu bliska sredstva iz života.

Nekima objasnite taktilnim, auditivnim putem. Nekima vizuelnim putem, učenjem po modelu – ugledanjem na druge, putem nagrađivanja i ohrabivanja. Uputstva dajte kratkim, konkretnim rečenicama. Pomognite sekomunikacijom uz pomoć simbola.

Mi vam predlažemo i nekoliko društvenih priča. Društvene priče razvijaju se sa ciljem podrške detetu sa smetnjama u razvoju, posebno sa smetnjama iz spektra autizma, radi boljeg snalaženja u određenim situacijama. Mogu da budu pismeni i/ili vizuelni vodič koji opisuje različite društvene interakcije, situacije, ponašanja, vještine ili koncepte u smislu relevantnih društvenih očekivanja.

Posebno skrećemo pažnju na decu sa težim i teškim kombinovanim smetnjama za koju naglašavamo ulogu roditelja u podršci (fizička, emocionalna, verbalna) u održavanju lične higijene i higijene životnog prostora. Kako su, inače, sklona čestim respiratornim infekcijama važno je da roditelji primjenjuju mjere zaštite u smislu nošenja maske i rukavica kao i održavanju svoje lične, a posebno higijene deteta.

Ovog puta u odnosu na neočekivani događaj izazvan Covid 19 virusom. Potrebno je objasniti virus i da sve ovo što se dešava jeste posljedica toga što je to novi i opasan virus.

Društvena priča: Covid 19 je...

 <p>Ovo je virus koji se zove Covid 19. Čini ljude bolesnim.</p>	 <p>Prenosi se kašljanjem, kihanjem, rukovanjem, grljenjem</p>	 <p>Prenosi se dodirivanjem, najčešće metalnih površina na kojima on može biti.</p>	 <p>Ljudi koji su bolesni mogu se testirati kako bi saznali da li imaju virus Covid 19.</p>
 <p>Bolesni ljudi treba da izbjegavaju kontakt s drugim ljudima kako bi spriječili širenje virusa.</p>	 <p>Neki ljudi koji se razbole zbog virusa Covid 19 mogu otići u bolnicu da se liječe.</p>	 <p>Većini ljudi koji imaju virus Covid 19 biće bolje nakon par sedmica.</p>	

Budite iskreni, jasni, precizni, nedvosmisleni. Govorite konkretno, bez metafora. Obavezno koristite ispravnu terminologiju jer su apstraktni pojmovi teški za mnoge, a posebno za one sa smetnjama iz spektra autizma.

Virus Covid 19 se prenosi kašljanjem, kihanjem i dodirivanjem površina na kojima može biti virus. Grljenjem, rukovanjem. Virus Covid 19 mogu uništiti i jednostavna sredstva za dezinfekciju.

Ponavljajte da je važna higijena – poslužite se postojećim zvaničnim uputstvima (<https://www.ijzcg.me/me/nCoV>) ili dajte pristupačna objašnjenja koja nudimo.

Pokažite detetu kroz svoj primjer. Ili koristite neku od društvenih priča koju nudimo.

Društvena priča: Važna je higijena

 <p>Covid 19 može učiniti bolesnim i mene.</p>	 <p>Da bi spriječio da se razbolim zbog virusa Covid 19 važna je higijena, ruku, lica, prostorija.</p>	 <p>Važno je da često perem ruke i lice.</p>	 <p>Opraću ruke prije jela. Opraću ruke i poslije jela.</p>
<p>Nakon što ispraznim nos opraću ruke.</p> 	<p>Nakon kihanja i kašljanja opraću ruke.</p> 	 <p>Nakon odlaska u toalet, obavljanja higijenske nužde (male i velike) opraću ruke.</p>	 <p>Virus mogu uništiti sredstva za dezinfekciju</p>
 <p>Ne treba da diram nos. Ne treba da diram oči. Ne treba da diram usta.</p>	 <p>Ako kašljem i kijam pokriću usta i nos savijenim laktom ili maramicom.</p>	 <p>Upotrijebivši maramicu baciću u zatvorenu kantu za smeće.</p>	

Na razumljiv i pristupačan način objasnite važnost da se često peru ruke. Naročito prije jela, nakon pražnjenja nosa, kašlja ili kijanja, te nakon odlaska u toalet, obavljanja higijenske nužde (male i velike).

Ruke se peru sapunom i toplom vodom – dok dijete broji do 20. Pranje ruku ima nekoliko koraka:

Korak 1: Pokvasite ruke (šake) tekućom vodom.

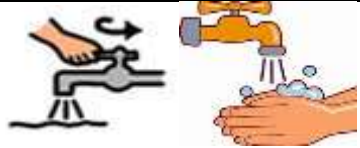

Korak 2: Uzeti dovoljno sapuna ako je tečni ili nasapunjati da se prekriju mokre šake.

Korak 3: Istrljati cijelu šaku, između prstiju i ispod noktiju – čineći to najmanje 20 sekundi (dok broji do 20).

Korak 4: Temeljno isprati tekućom vodom.

Korak 5: Osušite ruke čistim ubrusom ili peškirom.

Društvena priča: Pranje ruku

 <p>Pustiću vodu iz slavine. Pokvasiću ruke tekućom vodom.</p>	 <p>Uzeću dovoljno sapuna ako je tečni ili nasapunjati cijele šake običnim sapunom.</p>	 <p>Trljaću cijele šake, između prstiju i ispod noktiju. Radiću to dok ne izbrojim do 20.</p>	 <p>Dobro ću isprati ruke tekućom vodom. Zatvoriću slavinu kad završim.</p>
---	--	--	--

Objasnite simptome - Imitirajte im simptome: groznicu, kašalj i ako kratko dišu.

Ako se kašlje i kija da treba pokriti usta i nos savijenim laktom ili maramicom, bacujući maramicu u zatvorenu kantu za smeće.

Objasnite da ćete biti kod kuće jer je u pitanju zaštita. U pitanju je zaštita od virusa koji se lako prenosi. Virus od kojeg se lako zarazimo, možemo da se razbolimo.

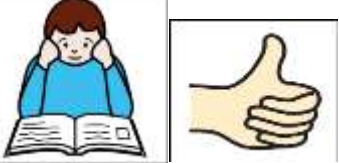

Zbog toga smo kod kuće.

Zato ne treba da se izlazi napolje.

Treba im objasniti da nijesuna raspustu.

Društvena priča: Ostani doma

 <p>Škole, vrtići, tržni centri i igraonice su zatvoreni kako bi spriječili virus da se širi.</p> 	 <p>Ostaću kod kuće.</p>	 <p>Ovako je odlučeno da bismo ostali zdravi.</p>	 <p>To je dobro..</p>																
 <p>Neću ići u školu.</p>	 <p>Ali nisam na raspustu.</p>	 <p>Ne treba da izlazim napolje. Ne treba da idem u park.</p>	<table border="1" data-bbox="1512 966 1942 1128"><tr><td>ponedeljak</td><td>utorak</td><td>srijeda</td><td>četvrtak</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table> <p>Kod kuće ću imati svoj dnevni raspored.</p>	ponedeljak	utorak	srijeda	četvrtak												
ponedeljak	utorak	srijeda	četvrtak																

 <p>Ustajaju i ići u na spavanje obično. kao i</p>	 <p>Dok je moja škola zatvorena, učiću kod kuće. To je dobro</p>	 <p>Kod kuće ću učiti iste predmete kao da sam u školi.</p>	 <p>Neke lekcije ću imati na sajtu i facebook stranici škole. Neke ću moći da gledam na youtube kanalu. Ili na TV. Ili da dobijem u viber grupi.</p>
 <p>U kući se mogu igrati različitih igara. Raditi stvari koje volim. Slušati muziku. To je zabavno.</p>	 <p>Moji roditelji i nastavnici obavijestiće me kada škola opet bude otvorena.</p>	 <p>To će biti kad nestane virus Covid 19.</p>	 <p>Ponovo ću ići u školu, moći da se igram napolju.</p>

Dok se ne ide u školu, napravite porodičnu organizaciju tako da imate jasan plan, raspored i rutine koje liče na one svakodnevnne – samo što ste sada svi doma. Neka budu zasnovani na organizovanosti, strukturi, rutinama.

Držite se dnevnog ritma kao da idete na svoje dnevne obaveze. Budite se u isto vrijeme, odlazite u krevet u isto vrijeme. Dnevni raspored neka sadrži raspored časova deteta za taj dan. Budite dosljedni. Držite se organizacije, rutine, strukture koju napravite. Tako ćete imati kontrolu nad situacijom. Tako ćete pomoći detetu u potrebi za predvidljivošću, sigurnošću.

Društvena priča: dnevni raspored

Ponedeljak	Utorak	Srijeda	Četvrtak	Petak
------------	--------	---------	----------	-------

Budim se u ____ h

Budim se u ____ h

Budim se u ____ h

Budim se u ____ h

Budim se u ____ h

Doručkujem u ____ h

Doručkujem u
h

Doručkujem u
h

Doručkujem u ____
h

Doručkujem u __ h

Perem ruke prije i
nakon jela

Perem ruke prije i
nakon jela

Perem ruke prije i
nakon jela

Perem ruke prije i
nakon jela

Perem ruke prije i
nakon jela

 <p>Učim putem kompjutera, TV, telefona u __h</p>	 <p>Učim putem kompjutera, TV, telefona u __h</p>	 <p>Učim putem kompjutera, TV, telefona u __h</p>	 <p>Učim putem kompjutera, TV, telefona u __h</p>	 <p>Učim putem kompjutera, TV, telefona u __h</p>
 <p>Ručam u ____h</p>	 <p>Ručam u ____h</p>	 <p>Ručam u ____h</p>	 <p>Ručam u ____h</p>	 <p>Ručam u ____h</p>
<p>Perem ruke prije i nakon jela</p> 	<p>Perem ruke prije i nakon jela</p> 	<p>Perem ruke prije i nakon jela</p> 	<p>Perem ruke prije i nakon jela</p> 	<p>Perem ruke prije i nakon jela</p>

 <p>Igram se u ____h</p>	 <p>Igram se u ____h</p>	 <p>Igram se u ____h</p>	 <p>Igram se u ____h</p>	 <p>Igram se u ____h</p>
<p>Perem ruke nakon igre</p> 	<p>Perem ruke nakon igre</p> 	<p>Perem ruke nakon igre</p> 	<p>Perem ruke nakon igre</p> 	<p>Perem ruke nakon igre</p>
 <p>Pomažem roditeljima u ____h</p>	 <p>Pomažem roditeljima u ____h</p>	 <p>Pomažem roditeljima u __h</p>	 <p>Pomažem roditeljima u ____h</p>	 <p>Pomažem roditeljima u ____h</p>

Perem ruke nakon
kućnih poslova

Perem ruke nakon
kućnih poslova

Perem ruke nakon
kućnih poslova

Perem ruke nakon
kućnih poslova

Perem ruke nakon
kućnih poslova

Gledam tv u ____h

Gledam tv u ____h

Gledam tv u ____h

Gledam tv u ____h

Gledam tv u ____h

Igram se u ____h

Igram se u ____h

Igram se u ____h

Igram se u ____h

Igram se u ____h

Perem ruke nakon igre

Perem ruke nakon
igre

Perem ruke nakon
igre

Perem ruke nakon
igre

Perem ruke nakon
igre

 Večeram u ____ h	 Večeram u ____ h	 Večeram u ____ h	 Večeram u ____ h	 Večeram u ____ h
Perem ruke prije i nakon jela 	Perem ruke prije i nakon jela 	Perem ruke prije i nakon jela 	Perem ruke prije i nakon jela 	Perem ruke prije i nakon jela
 Spavam u ____ h	 Spavam u ____ h	 Spavam u ____ h	 Spavam u ____ h	 Spavam u ____ h

Neophodno je podučiti dijete da prepozna i adekvatno kanališe ošućanja (tuga, strah) kod sebe i drugih u konkretnim situacijama uz korišćenje vizuelnih pomagala, društvenih priča.

Njihove osobine iskoristite.

Koristite ih kao motivatore za aktivnosti one sadržaje koji pobuđuju interesovanje kod deteta. Podijelite aktivnost na manje djelove. Češće smjenjujte aktivnosti, ali ne prečesto, kako bi se podsticala stabilnost pažnje.

Pohvalite svaki dobro urađen dio. Pravite kratke pauze tokom rada (2–3 minuta), tokom kojih se mogu izvoditi određene fizičke aktivnosti. Odredite prioritete u određenome periodu i uvijek ističite ono što je najbitnije.

Predmete, objekte ili njegove djelove, igre, postupke, u kojima se vide detetove fascinacije“ koristite kao sredstvo ili metod učenja: na primjer memorisanje i izgovaranja činjenica. Povežite ih sa simbolima.

Koristite „mirni kutak“ koji treba da postoji u nekom dijelu kuće, stana. Kutak pokažite i recite da je to mjesto de se ide kada je ljut, bijesan. Možete odrediti predmet na koji fizički bijes može da usmjeri - neki jastuk, plišana igračka i sl. Crtanjem može da ispolji nezadovoljstvo.

Pokušajte da predvidite što im može biti izvor uznemirenost i intervenišite na to. Prepoznajte što se dešava prije ponašanja koje želite da izbjegnute. Svoje ponašanje učinite takvim da ne reagujete povlađivanjem. Posebno ne zato što je vanredna okolnost. Držite se pravila. Korisno je pravilo PRVO – ONDA. Neka dijete PRVO uradi nešto što je poželjno, a ONDA dozvolite kratko neko ponašanje ili nešto što ga čini zadovoljnim, smirenim.

Prvo	Onda
	

Iskoristite vrijeme da razvijete sistem oblikovanja ponašanja putem bodova i naučite dijete na ovu metodu. Najprije pokažite da kada dijete nešto dobro uradi će dobiti zasluženi bod. Bod dobija ulogu nagrade. Bodovi djeluju slično novcu. Sami po sebi bodovi postaju vrijedni, važni i korisni. Kada se skupi određeni broj bodova dajte mu nešto što mu je važno i što voli. Postavite jasna pravila. Dosljedno ih koristite.

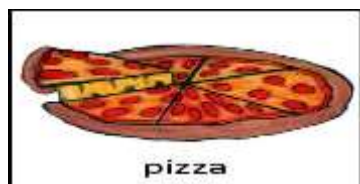
Bodovni sistem:

Ja radim za:

--

Do toga ću stići kada skupim 10 bodova

Ja radim za

Do toga ću doći kada bodovimape nim polja:

